

XAVIER VIVES

Doctor en economia per la Universitat de Califòrnia

“Europa necessita un mercat únic digital”

ESTHER VERA

Vostè es dedica a estudiar les imperfeccions dels mercats.

Sí. En l'anàlisi econòmica hi ha tres grans blocs d'imperfeccions del mercat: un és quan les empreses tenen poder de mercat, que vol dir capacitat d'elevant els preus per sobre dels costos marginals. El segon és l'asimetria informativa. Per exemple, l'empresa té més informació que el consumidor.

Quan l'algoritme et coneix?

Ara, per l'empresa digital, pot ser que l'empresa sàpiga més del que tu voldràs demà que tu mateix, o que sàpiga més per exemple de la capacitat que tindràs de repagar un préstec. Les plataformes tenen molta més informació que la persona mateixa i això els dona capacitat de discriminar preus, posar un preu específic per a tu.

L'altre gran bloc d'imperfeccions són els efectes externs.

L'exemple clàssic és una empresa que contamina i no ho paga, no té un cost addicional pel fet de contaminar. Per això es vol posar un preu al carboni, un preu a la contaminació. L'altre gran exemple d'efectes externs és el sistema financer i bancari, en què la fallida d'un banc que és sistèmic pot arrossegar pràcticament tot el sistema financer.

El mercat perfecte no existeix, no? Només existeix als llibres de text. És un model ideal, però és molt útil perquè és un punt de referència.

Com han canviat el mercat les grans plataformes?

Estan canviant sobretot la manera com les empreses competeixen, ja sigui en el comerç o en els serveis financers. Pràcticament tot el que necessites ho pots treure a través de la plata-

forma, i això passa sobretot a la Xina. Aquí a Occident les plataformes estan una mica més especialitzades. Per exemple, Google ha estat més especialitzat en cerca, Apple en la tecnologia, i Amazon potser és el que està més diversificat. Estan una mica més especialitzades, però també estan creant un ecosistema.

Empreses omnipotents...

En diem Superstars perquè tenen un avantatge competitiu al tenir moltes dades i saber-les tractar amb tècniques d'aprenentatge automàtic, intel·ligència artificial, i això els permet refinar molt els seus productes. Hi ha un cicle virtuos d'aquestes plataformes en el tractament de dades i en l'ús que en fan: atreuen activitat i aquesta activitat torna a oferir més dades, i és això el que fa que acabin tenint aquesta posició dominant.

Són empreses que eviten l'entrada d'altres.

Controlen l'accés, però la competència depèn de com és de difícil o fàcil moure's entre plataformes.

Europa és competitiva, avui?

Europa, en el món digital i de la intel·ligència artificial, vol erigir-se com a model pel que fa a les normes. Per exemple, sobre la regulació de la privacitat. I té possibilitats de sortir-se'n, perquè les grans empreses no voldran tenir pràctiques diferents als Estats Units i a Europa, i aleshores potser adoptaran la regulació europea. Però això que fa Europa també demostra una debilitat: estem molt endarrerits respecte als EUA i la Xina en qüestions com la intel·ligència artificial o el tractament de dades, que és el cor de la competitivitat. Una de les raons de l'endarreriment és que el mercat únic digital no existeix, està completament

fragmentat i és una de les explicacions de per què no han sortit gegants digitals a Europa.

Hem avançat en privacitat de dades.

Som més curosos que als EUA amb la privacitat de les dades, però hem d'entendre que necessitem un mercat integrat o sempre serem subsidiaris, com ja som ara, de les grans tecnològiques americanes o xineses. Tot i que crec que anem cap a dos mons tecnològics separats per raons geopolítiques.

Europa es va debilitant?

Europa està caminant cap a la irrellevància per moltes raons. No té una política de defensa ni energètica clara. No ha integrat prou els mercats i, com que no està integrada fiscalment, no pot respondre a les crisis de manera suficient. Després de cada gran crisi, Europa perd algun llençol en la competència internacional. Ara els Estats Units i la Xina ja s'han recuperat pràcticament, però Europa no pot respondre amb la celeritat que cal. Europa s'ha de posar les piles en el tema digital i empenyer fortament amb un mercat digital integrat, d'una banda, i de l'altra fomentar més els centres d'excel·lència. Hem perdut Oxford i Cambridge. Sobretot Cambridge, que per al projecte europeu pot ser una pèrdua important des del punt de vista científic d'innovació i de defensa.

En la crisi anterior es va avançar en la integració de la banca. I ara?

Europa, quan és al caire de l'abisme, sempre reacciona. Es va fer la unió bancària i, amb la regulació del Banc Central Europeu, la resolució comuna de bancs amb problemes. Falta encara una pota, que és l'assegurança de dipòsit comuna entre els bancs europeus.

Xavier Vives (Barcelona, 1955) és economista. Catedràtic a l'Iese, ha estat guardonat amb el Premio Nacional d'investigació.

Per què no s'ha fet?

Perquè requeriria una integració fiscal més gran de la que tenim. En aquesta crisi s'ha fet un altre pas molt important, que és l'emissió de deute comuna per finançar els fons europeus de reconstrucció.

L'economia espanyola i la catalana estan sobrediagnosticades. Però les grans reformes no es fan. Per què?

Per una conjunció d'interessos creats, acompanyats d'un declivi de la qualitat de les institucions, juntament amb el personal polític i la polarització, que bloqueja tota reforma a Espanya. L'exemple paradigmàtic són les lleis d'educació. Hi ha grans temes d'educació, recerca i desenvolupament, de reforma del mercat laboral... Grans temes que no s'aborden per una barreja de polarització extrema, de deteriorament de la qualitat institucional. Estem en un bucle de fa molts anys.

¿Els fons europeus seran capaços de transformar l'economia?

Tinc impressions contradictòries. Clarament és una oportunitat. Els

Crisi covid "Espanya ha estat poc valenta per la debilitat fiscal, per no quedar exposada a una intervenció política europea"
Fons europeus "La capacitat de decisió a Catalunya serà mínima"

RUTH MARICOT

plans genèrics del Govern estan bé, apunten a la nostra formació digital, a la transició ecològica i a infraestructures. Ara, pel que fa a la creació ja ho veurem, perquè està molt centralitzat des de la Moncloa i el consell de ministres i, per tant, veurem la capacitat d'aquest equip de prendre les decisions correctes i després de veure'n l'execució. A Europa miraran l'execució amb lupa. Draghi acaba de fer una secretaria tècnica potent per fer el seguiment de l'execució, a banda de posar gent molt reconeguda a Economia, a Innovació i a Transició Ecològica. Aquí això de moment no ho han fet. Entenc que la capacitat de decisió sobre projectes des de Catalunya serà mínima, i que s'aprovaran centralitzadament.

¿Els fons europeus necessiten un govern tècnic?

No, estrictament no. El que necessiten és un govern amb valentia política i competent. Ara bé, el que sí que és segur que es necessita és una secretaria tècnica molt bona. Jo vaig proposar fer una agència indepen-

dent i competent tècnicament per gestionar els fons i que generés consens. Però s'ha fet de manera més centralitzada, i ja veurem com surt.

Quins riscos té que el Banc Central Europeu continuï comprant deute espanyol al nivell actual?

El problema que tenim és que això ens ha agafat molt endeutats i ara anem pel 125% de deute sobre el PIB. El BCE no pot seguir comprant deute per finançar, per dir-ho d'alguna manera, despesa corrent. És a dir, amb els fons europeus poden passar dues coses: o bé que serveixin per incrementar la productivitat, per fer créixer l'economia i, per tant, per després tenir molta més capacitat de tornar el deute –aquest és l'escenari bo–, o bé que es facin servir per tapar forats i que realment no siguin transformadors, no facin créixer la productivitat i, per tant, que incrementin més el deute. El mateix Banc Central Europeu sempre ha dit, i ara ho reitera, que té funcions limitades, que han d'anar acompanyades de la política fiscal adequada, de les reformes estructurals adequa-

des que millorin la productivitat. El problema no es resoldrà només firmant un paper.

¿Les criptomonedes són la pròxima bombolla?

Ja ho són. S'ha de distingir entre el que pot ser una moneda digital (perquè també el Banc Central Europeu i la resta trauran una moneda en aquest format –és el que s'anomenen *stablecoins*–, que està en una relació d'1 a 1 amb el dòlar o amb l'euro, i amb les reserves adequades) i les criptomonedes com el Bitcoin, que no tenen res a veure amb això, que d'estable no en tenen res. El valor intrínsec de la criptomoneda segurament és molt baix, si no és per fer activitats il·lícites. Només s'aguanta si tothom hi creu, si deixem el valor per a activitats il·lícites. Però esclar, si ara tothom es posa a pensar que això és un dipòsit de valor, que pot ser bo per si hi ha inflació...

I què han de fer els reguladors?

Els reguladors no poden deixar que això es vagi expandint. Per exemple, què va passar a la Xina? Van aixecar la cella i van dir que allò no els agradava. I van baixar un 30%. I després sortirà la Reserva Federal i dirà: "No, això ho hem de controlar". Té tres grans perills: la crisi de confiança, la influència d'actituds regulatòries i el risc tecnològic. Al final és un mètode d'criptografia per donar fe de transaccions. És com un llibre comptable però digital, i esclar, si algú aconseguís una innovació tecnològica que el desencriptés, podria perdre tot el valor.

¿Tem que pugui la inflació, o una mica d'inflació és positiva?

El consens dels economistes és que una mica d'inflació és bona i molta és dolenta. Dit això, no sé si els economistes acabem d'entendre la inflació. El Banc Central Europeu continuament feia unes previsions d'inflació que no certava mai. El que diuen els bancs centrals, i jo crec que pot ser, és que ara la inflació és un fenomen puntual de recuperació de la gran caiguda per la crisi del covid. Però la inflació té molt a veure amb les expectatives i, com que els Estats Units arrosseguen el món, l'enorme pla de creixement de Biden pot crear colls d'ampolla amb la capacitat de compra i de demanda, que no podrà acabar de ser satisfeta. I hi pot haver tendència dels preus a pujar i canviar les expectatives dels agents econòmics. Si hi hagués una dinàmica d'incrementos de salaris importants es podria revisar la inflació, i si els bancs centrals han d'apujar els tipus d'interès de manera ràpida, generen una recessió.

Decisions ràpides i efectives?

Bé, potser calia des del punt de vista polític però... Jo crec que té racionalitat política des del punt de vista democràtic, i tenia la capacitat de fer-ho. La gran diferència amb els estats eu-

"Les reformes a Espanya es bloquegen per un conjunt d'interessos creats, acompanyats d'un declivi de les institucions, juntament amb el del personal polític i per la polarització. Estem en un bucle"

ropeus és que els Estats Units tenen el dòlar, i el dòlar és la moneda de referència mundial, un *exorbitant privilege*, i per tant es poden permetre déficits enormes. I diuen: ja ho trobarem. No hi ha cap país europeu, potser només Alemanya, que s'ho pugui permetre, però no vol. I Espanya té una posició fiscal molt dèbil, i sempre està pensant "ai, ai, ai". Per exemple, durant la crisi pel covid segurament ha gastat poc, ha donat massa poques ajudes directes. Hauria pogut demanar prestats més diners d'Europa i del Mecanisme Europeu d'Estabilitat. Hauria ajudat més teixit productiu a superar la crisi, amb més cost. Però no s'hi ha atrevit.

S'ha estat poc valent?

Sí, s'ha estat poc valent. Per la debilitat fiscal, per no quedar exposats a una intervenció política d'Europa.

Per tant, és s'hauria d'anar cap a més cooperació europea o a protegir-se?

Integració vol dir cessió de sobirania. A banda, Europa es va equivocar amb el Renge Unit, perquè el que calia era integrar molt l'àrea euro, però després deixar els que no volien i fer dues àrees. Una que fos una anella de lliure mercat, i una altra de democràcia liberal, en fi, de tots els principis. Però llavors integrar més el nucli, perquè si tu tens una moneda única, has d'integrar més fiscalment. Si no, acabaràs ensopegant i tapant forats. Però es farà? Ja ho veurem.

Però mentrestant, això té un cost.

Trigar en la integració Europea té un cost molt alt. Europa perd rellevància en el context mundial. Té costos geopolítics enormes. No té una política de defensa clara i tenim Rússia al costat. No hi ha una política energètica, és a dir, no hi ha grans polítiques.

Quina opinió li mereix el nou Govern?

Com a mínim sembla un intent d'incorporar perfils més tècnics amb una situació que era sobretot de molta crispació política. La crispació hi és, encara, però a l'incorporar aquests perfils més tècnics hi ha una certa esperança que serà un Govern que se centrarà en intentar resoldre més la quantitat de problemes que tenim, que en tenim molts. A mi el que m'agradaria és que intentés també empenyer les reformes que es necessiten a Espanya, que demanés a Espanya que fes les reformes que no es poden fer des de la Generalitat en tots els àmbits.

El Prat s'ha d'ampliar?

S'ha d'ampliar d'una manera o d'una altra. Amb el projecte previst o un de negociat. És inapel·lable que Barcelona ho necessita, i s'han de prendre decisions. No podem viure en la moratòria permanent, ja sigui de l'aeroport, l'Hermitage o l'ampliació del Clínic. Falta coratge per tirar endavant projectes que són necessaris i que s'aturen per interessos que són legítims però parcials. —